

תוכן עניינים

פתח דבר- עמ' 3

1. סקירה תיאורטית

1.1 זוגיות ונישואין : הגדרה ומושגי יסוד- עמ' 5

1.2 תיאוריות פמיניסטיות וחקר הספרות- עמ' 7

1.3 זוגיות בספרות- עמ' 10

2. ניתוח הזוגיות ברומן 'טקסטיל' מאת אורלי קסטל בלום

2.1 מערכות היחסים ביצירה- עמ' 13

2.1.1 עירד ואמנדה (מנדי) גרובר- עמ' 13

2.1.2 לירית ושלומי- עמ' 16

2.1.3 מערכות יחסים נוספות- עמ' 18

3. ניתוח הזוגיות ברומן 'נישואים חורגים' מאת גלילה רון פדר

3.1 מערכות היחסים ביצירה- עמ' 20

3.1.1 מערכת היחסים בין ריבי סלה לאלדד דורנר- עמ' 23

3.1.2 מערכות יחסים נוספות- עמ' 27

4. ניתוח הזוגיות ברומן 'איש ואישה ואיש' מאת סביון ליברכט

4.1 מערכות היחסים ביצירה- עמ' 30

4.1.1 מערכת היחסים בין חמוטל וארנון- עמ' 30

4.1.2 מערכת היחסים של חמוטל עם שאול אינלנדר- עמ' 32

דיון ומסקנות- עמ' 34

רשימת מקורות- עמ' 38

פתח דבר

אחת ההגדרות למושג 'פמיניזם' רואה ה בפמיניזם:

תיאוריה המבוססת על נקודת המבט של האישה, ונקודת המבט הזאת שופכת אור חדש על ידע קיים. להסתכל או לבחון משהו מנקודת המבט של האישה פירושו לשים את האישה במרכז הדיון (רוזין, 2000, עמ' 20).

כלומר, פמיניזם הוא האידאולוגיה של שוויון בין נשים וגברים, וקריאה להציג, לראות ולהבין את העולם גם מנקודת מבטן של נשים - זהו גם חינוך לעצמאות רגשית, רעיונית, חברתית וכלכלית. מטרת הפמיניזם היא לחשוף את הנשיות, ולהשליט בחברה "ערכים נשיים" מכיוון שהאידאולוגיה הפטריארכלית מסתירה ומעוותת את הנשיות האמתית (זיו, 2007).

עבודה זו מבקשת להתמקד באחד מאתרי התרבות ששלטון הפטריארכיה שלט בהם שנים רבות - הספרות. במסגרת העבודה אבקש לחקור ולבדוק כיצד ספרות אשר נכתבה על ידי נשים מציגה את נושא הזוגיות. מה הם תפקידי הגבר והאישה, כיצד מתנהלת הזוגיות, מה הם תפקידי המגדר, מה הם הנורמות שהדמויות נאחזות בהן וכדומה. מעניין אותי מאוד לראות האם ברומנים שנכתבו על ידי נשים מובע אספקט פמיניסטי יותר של הצגת זוגיות כשוויונית וכיצד נשים מתארות נשים - האם הן אכן מציגות אותן באופן מורכב יותר פחות שטחי וסטריאוטיפי? כאישה, וכמי שמתעניינת מאוד בקריאה פמיניסטית של טקסטים מעניין אותי מאוד לחקור נושא זה של 'זוגיות' העומד במרכז חיינו, ובמיוחד את האופן בו הוא מיוצג על ידי נשים.

הרומנים העומדים במרכזו של מחקר זה הינם: "נישואים חורגים" מאת גלילה רון פדר (1949), "טקסטיל" מאת אורלי קסטל בלום (2006) ו"איש אישה ואיש" מאת סביון ליברכט (1998). רומנים אלה, כולם, מציבים במרכז זוגיות בין גבר לאישה - ברומנים של רון פדר ושל ליברכט מוצגת מערכת יחסים מתפרקת (גירושין) המוחלפת במערכת יחסים חדשה של שתי גיבורות הרומנים, ואילו ברומן "טקסטיל" מאת אורלי קסטל בלום מוצגות שלל מערכות היחסים במשפחת גרבר. כמו כן, כלל היוצרות - רון פדר, ליברכט וקסטל בלום נוטות להציב במרכז יצירותיהן דמויות של נשים ועל כן מעניין לבחון את האופן בו הן עושות זאת.

הפרק הראשון יציג סקירת ספרות תיאורטית אשר תדון בנושא הזוגיות בכלל, בתיאוריות פמיניסטיות וחקר הספרות ובייצוגים של זוגיות בספרות, הפרק השני יוקדש לניתוח הזוגיות ביצירה "טקסטיל", הפרק השלישי לניתוח היצירה "נישואים חורגים", הפרק הרביעי לניתוח היצירה "איש ואישה

ואיש" ופרק הדיון יערוך אינטגרציה והשוואה בין היצירות השונות וביניהן לבין המידע שעלה מסקירת הספרות.

1. סקירה תיאורטית

1.1 זוגיות ונישואין- הגדרה ומושגי יסוד

חוקרים שונים טוענים כי **זוגיות** ניתנת להבנה בעזרת שלוש מערכות התנהגות: **התקשרות, דאגה לאחר והתנהגות מינית**. בעוד בינקות זקוק הפעוט לתמיכה, להגנה ולבסיס בטוח אותו מספקת דמות ההתקשרות ובהתאם לכך מתמקדת הדמות המטפלת בניסיון להיות זמינה ולספק לפעוט את צרכיו. בבגרות, הקשר מורכב יותר. כל אחד מבני הזוג נמצא בשלב כזה או אחר במצב דחק, איום וחוסר אונים ולכן נזקק לדאגה ולטיפול מצדו של בן הזוג השני. בדומה כל אחד מבני הזוג יכול לעתים להרגיש כמי שעוזר אמפטי ומגן. כך ביחסים ארוכי טווח בבגרות, הצורך בדמות התקשרות והצורך לדאוג לאחר מתחלפים ביניהם. בנוסף כאמור, בניגוד למערכת היחסים בינקות, כוללת זוגיות בבגרות גם עיסוק בתחום המיני (Fraley & Shaver, 2000). למרות שתיאוריית ההתקשרות נועדה במקור להסביר את הקשר בין הפעוט לדמויות העיקריות המטפלות בו, מדגישה התיאוריה כי התקשרות היא מרכיב חשוב בהתנסות האדם מלידתו ועד מותו (Bowlby, 1994). באופן זה, מחקרים שונים ובהם מחקרים של מיקולינסר ושייבר (Mikulincer & Shaver 2005) הדגים כי סגנון ההתקשרות משפיע על הבעת הרגשות של בני הזוג, בעוד לאנשים עם התקשרות בטוחה יש תווד נרחב של רגשות ונטייה לשמר את הקשר ולדאוג לבן הזוג, לאנשים בעלי התקשרות לא בטוחה טווח צר של רגשות הבא לידי ביטוי בעיקר ברגשות שליליים. כמו כן, מחקר זה הדגים את האופן בו רגשות אלה משפיעים על התגובות האחד של השני. גם מחקרים של דינרו ואחרים (Dinero et al...) מצדד בהשפעה של סגנון ההתקשרות המוקדם על אינטראקציות רומנטיות וטוען כי אכן אינטראקציות חיוביות בגיל ההתבגרות יצרו סגנון התקשרות בטוח בגיל 25, אך סייגו השפעה זו בכך שבמערכות רציניות פוחתת עם הזמן ההשפעה של משפחת המוצא ועולה השפעתו של השותף הרומנטי.

משנות ה-80 ואילך, המונח 'איכות נישואין' תפס את מרכז הבמה ככלי המדידה העיקרי בחקר הזוגיות. "איכות חיי הנישואין" (Marital Quality) מוגדרת כהערכה סובייקטיבית של כל אחד מבני הזוג את נישואיהם. התחומים הנכללים הינם רבים וכוללים קומוניקציה, פתרון קונפליקטים, ניהול פיננסי, בילוי שעות הפנאי, יחסי מין, הורות, חלוקת תפקידים, לכידות, אינטימיות, הסתגלות והסכמה. ספנייר (Spanier, 1976) מצא שאיכות הנישואין היא הגורם המרכזי ליציבותם, וכי ישנם שלושה גורמים אשר משפיעים עליה: